

KOMISIJA

KOMISIJAS LĒMUMS

(2003. gada 1. oktobris)

attiecībā uz prāvu, kas uzsākta saskaņā ar EK līguma 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu pret *Chisso Corporation, Daicel Chemical Industries Ltd, Hoechst AG, The Nippon Synthetic Chemical Industry Co. Ltd un Ueno Fine Chemicals Industry Ltd*

(Lieta Nr. C.37.370 – sorbāti)

(izzinots ar dokumenta numuru K(2003) 3426)

(Tikai teksti angļu un vācu valodā ir autentiski)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

(2005/493/EK)

2003. gada 1. oktobrī Komisija pieņēma lēmumu saistībā ar prāvu, kas uzsākta saskaņā ar EK līguma 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu. Saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003⁽¹⁾ 30. panta nosacījumiem, Komisija ar šo publicē iesaistīto pušu nosaukumus un lēmuma galveno saturu, kā arī uzliktos naudas sodus, ņemot vērā viņu komerciālo interešu aizsardzības pasākumu likumisko interesi. Šā lēmuma nekonfidencialās versijas pilns teksts lietas autentiskajās valodās, kā arī Komisijas darba valodās, ir ievietots DG COMP tīmekļa vietnē http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

I. INFORMĀCIJAS KOPSAVILKUMS PAR PĀRKĀPUMU

Adresāti un pārkāpuma raksturs

- (1) Šis lēmums ir adresēts šādiem uzņēmumiem: *Chisso Corporation* (turpmāk tekstā saukts “*Chisso*”), *Daicel Chemical Industries Ltd* (turpmāk tekstā saukts “*Daicel*”), *Hoechst AG* (turpmāk tekstā saukts “*Hoechst*”), *The Nippon Synthetic Chemical Industry Co. Ltd* (turpmāk tekstā saukts “*Nippon*”) un *Ueno Fine Chemicals Industry Ltd* (turpmāk tekstā saukts “*Ueno*”).
- (2) Šie adresāti ir piedalījušies vienā un tai pašā nepārtrauktā Eiropas Kopienas dibināšanas līguma (turpmāk tekstā – “EK līgums” vai “Līgums”) 81. panta 1. punkta, un kopš 1994. gada 1. janvāra – Eiropas Ekonomikas zonas līguma (turpmāk tekstā – “EEZ līgums”) 53. panta 1. punkta pārkāpumā, kas aptver visu EEZ teritoriju. To viņi darīja:

- vienojoties par sasniedzamajām cenām,
- nosakot daudzuma kvotas sorbātiem,
- nolemjot nepieņemt tehnoloģiju potenciālajiem jaunajiem tirgus dalībniekiem un
- kontrolējot savus pasākumus, kas nepieļauj konkurenci.

Pārkāpuma ilgums

- (3) Uzņēmumi piedalījās pārkāpumā vismaz no 1978. gada 31. decembra līdz vismaz 1995. gada 30. novembrim *Nippon* gadījumā un līdz vismaz 1996. gada 31. oktobrim *Pušu* gadījumā..

⁽¹⁾ OV L 1, 4.1.2003., 1. lpp.

Sorbātu tirgus

- (4) Sorbāti ir ķīmiski konservanti (vielas, kas iznīcina mikrobus), kas spēj aizkavēt vai novērst mikroorganismu, piemēram, rauga, baktēriju, pelējuma vai sēnīšu, ko galvenokārt izmanto pārtikā un dzērienos, augšanu. To galvenā iedarbība ir ūdens satura samazināšana un skābuma pakāpes palielināšana. Dažkārt šīs piedevas saglabā arī citas svarīgas ēdiena īpašības, piemēram, aromātu, krāsu, struktūru un uzturvērtību. Papildus tam, ka tie tiek izmantoti kā konservanti pārtikā un dzērienos, sorbāti labi darbojas arī cita veida ražojumu, piemēram, medikamentu, kosmētikas, kaķu un suņu un citu dzīvnieku barības, stabilizēšanā.
- (5) Pastāv trīs galvenie sorbātu veidi: sorbīnskābe, kālija sorbāts un kalcija sorbāts.
- (6) *Sorbīnskābe* ir pamatprodukts. Tā ir taukskābe, kas organismā tiek sadalīta un izmantota, un tā ir fizioloģiski inerta. Tā neietekmē produktu, kuros to izmanto kā konservantu, smaržu vai garšu. To plaši izmanto margarīnā, majonēzē, salātos, sierā, zivju produktos, gaļas un desu izstrādājumos, augļu produktos, dzērienos, konditorejas un maizes izstrādājumos, kā arī fungistatiskos iepakojuma materiālos. Šīs vielas iegūšana ir tehniski sarežģīta, savukārt citi sorbātu produkti tiek iegūti tehniski vienkāršākā veidā, pārveidojot sorbīnskābi. Sorbīnskābes iegūšanai nepieciešamas divas būtiskas izejvielas – ketēns un krotonaldehīds, pirmais (gāze) jāiegūst uz vietas. Lielās investīcijas, kas jāiegulda ražošanas uzņēmumos, potenciālajiem jaunajiem tirgus dalībniekiem rada nozīmīgus šķēršļus.
- (7) *Kālija sorbāts* tiek izmantots gadījumā, kad ir nepieciešama augsta šķīdība ūdenī. Sorbīnskābes izmantošana ir ierobežota, jo tā slikti šķīst ūdenī. Tādēļ kālija sorbāts ir galvenā forma, ko izmanto vairumā produktu ar lielu ūdens saturu.
- (8) *Kalcija sorbāts* tiek iegūts nelielos daudzumos. To izmanto, lai pārklātu siera ietinamos papīrus Francijā un Itālijā.
- (9) *Sorbīnskābe* un tās sāļi (tai skaitā kālija sorbāts) ir ierindoti starp galvenajiem konservantiem, ko izmanto Rietumeiropā. No pārdotajiem sorbātiem sorbīnskābe sastāda 30 % un kālija sorbāts sastāda atlikušos 70 %.
- (10) Konservanti ir gatavi, nevis izpētes un attīstības stadijā esoši produkti, un jaunu konservantu veidu ienākšana tirgū ir maz ticama.
- (11) Sorbāti aizņem lielāko produkcijas daļu konservantu ražošanas sektorā. Sorbātu galvenie aizvietotājprodukti ir nātrijs un kālija benzoāti kopā ar parabenzīem (p-hidroksibenzoīnskābes metil, propil, butil un etil esteriem). Tomēr daudzi ražotāji dod priekšroku sorbātiem, neskatoties uz to augsto cenu, to kvalitātes dēļ. Nevieni no šiem produktiem nav ideāls aizvietotājs, sevišķi parabenzī, kas tikai aizņem nišu pārtikas konservantu ražošanas tirgū. Sorbātu pieprasījuma cenas nav elastīgas, jo tā izmantošanai nav gandrīz nekādas alternatīvas.
- (12) Ģeogrāfiskā ziņā patēriņa tirgus ir visa pasaule. Tādējādi tas sniedzas pāri ģeogrāfiskās teritorijas, proti, EEZ, uz ko sankcijas attiecas, robežām.

Karteļa darbība

- (13) Karteļa uzbūve, organizācija un darbība bija balstīta uz kopīgu tirgus sadali. Hoechst pārstāvēja Eiropas tirgu un uzņēmumi *Daicel*, *Chisso*, *Nippon* un *Ueno* kā grupa pārstāvēja Japānas tirgu.
- (14) Karteļa sēdes tika organizētas vairākos atšķirīgos līmeņos. Divreiz gadā tika organizētas sēdes starp *Hoechst* un četriem japāņu ražotājiem ("kopsēdes"); japāņu ražotāju sagatavošanas sēdes ("sagatavošanas sēdes"), kā arī divpusējas sēdes un sakari pa tālruni ("divpusējie kontakti").
- (15) Pirms katras kopsēdes japāņu ražotāji parasti noorganizēja vairākas sagatavošanas sēdes, lai vienotos par cenām un daudzuma kvotām, ko apspriest ar *Hoechst*.
- (16) Bez grupas sēdēm notika arī vairākas divpusējas sēdes un sakari pa tālruni starp *Hoechst* un japāņu ražotājiem.

II. NAUDASSODI

Pamatsumma

- (17) Ņemot vērā pārkāpuma raksturu šajā lietā, tā patieso ietekmi uz sorbātu tirgu, kā arī faktu, ka tas aptvēra visu kopējo tirgu un pēc tā izveidošanas visu EEZ tirgu, Komisija uzskata, ka uzņēmumi, uz ko attiecas šis Lēmums, ir izdarījuši ļoti būtisku EK līguma 81. panta 1. punkta un EEZ līguma 53. panta 1. punkta pārkāpumu.

Diferencēta pieeja

- (18) Ļoti nopietnu pārkāpumu kategorijā iespējamās sodanaudas apjoms ļauj piemērot diferencētu pieeju uzņēmumiem, lai rēķinātos ar pārkāpēju faktisko ekonomisko jaudu, kas rada būtisku kaitējumu konkurencei. Šie praktiskie pasākumi ir īpaši nepieciešami, kad, kā šajā gadījumā, būtiski atšķiras uzņēmumu, kas piedalās pārkāpumā, tirgus lielums.
- (19) Šīs lietas, kas ir saistīta ar vairākiem uzņēmumiem, apstākļos, nosakot sodanaudu pamatsummu, būs nepieciešams rēķināties ar katra uzņēmuma pārkāpuma īpatsvaru un ietekmi uz konkurenci. Šajā nolūkā iesaistītos uzņēmumus var sadalīt divās atšķirīgās grupās, kas izveidotas saskaņā ar to relatīvo nozīmi attiecīgajā tirgū.
- (20) Tādēļ Komisija šajā lietā uzskata par atbilstošu ņemt produkta apgrozījumu visā pasaulē pēdējā pilnajā gadā, kad tika veikts pārkāpums (1995.g.), par pamatu katra uzņēmuma relatīvās nozīmes salīdzināšanai attiecīgajā tirgū.
- (21) Saskaņā ar produkta apgrozījumu visā pasaulē, ko sniedza pašas kompānijas savā atbildē uz Komisijas pieprasījumu sniegt informāciju, 1995. gadā *Hoechst* bija nesalīdzināmi lielākais sorbātu ražotājs pasaules tirgū, ar tirgus daļu [...] (*) % apjomā (EEZ [...] % apjomā). Tādēļ tas ir ievietots pirmajā grupā. Uzņēmumu *Daiel*, *Chisso*, *Nippon* un *Ueno* tirgus daļas ir no [...] * % līdz [...] * % (EEA no [...] * % līdz [...] * %). Tādēļ tie ir ievietoti otrajā grupā.
- (22) Pamatojoties uz iepriekš minēto, naudassodu, kas jāuzliek šajā lietā, atbilstošā sākuma summa, izejot no relatīvā nozīmīguma attiecīgajā tirgū, katrai no abām grupām ir šāda:

— pirmā grupa: 20 miljoni EUR,

— otrā grupa: 6,66 miljoni EUR.

Pietiekams biedinājums

- (23) Lai nodrošinātu, ka naudas sodam ir pietiekami iebiedējoša ietekme uz lieliem uzņēmumiem, un rēķinātos ar faktu, ka lielajiem uzņēmumiem ir juridiskas un ekonomiskas zināšanas, kā arī infrastruktūras, kas viņiem ļauj vieglāk konstatēt, ka viņu rīcība ir pārkāpums, un apzināties sekas, kas saskaņā ar konkurences likumu izriet no šādas rīcības, sākotnējā summa, kas noteikta *Hoechst*, vēl jākorrigē.
- (24) Gadījumā ar *Hoechst*, kas ir nesalīdzināmi lielākais uzņēmums, uz ko attiecas šis lēmums, Komisija uzskata, ka atbilstošā sākuma summa naudassodam, kas izriet no relatīvās nozīmes attiecīgajā tirgū, ir nepieciešama koriģēšana uz augšu, lai tiktu ņemta vērā tā lielums un tā vispārējie līdzekļi. Tādēļ tā sodanaudas sākuma summa, kas noteikta (22) punktā, jāpalielina par 100 % līdz 40 miljoniem EUR.

(*) Šī teksta daļas ir rediģētas, lai nodrošinātu konfidencialas informācijas neizpaušanu; šīs daļas ir liktas kvadrātiekvās un apzīmētas ar asterisku.

Ilgums

- (25) Komisija uzskata, ka uzņēmumi *Chisso*, *Daicel*, *Hoechst* un *Ueno* ir pārkāpuši Līguma 81. panta 1. punktu un EEZ līguma 53. panta 1. punktu laika posmā no 1978. gada 31. decembra līdz 1996. gada 31. oktobrim. Viņi ilgstoši pārkāpuši noteikumus 17 gadu un 10 mēnešu laikā. Naudas sodu sākuma summa, kas noteikta uzņēmumu *Chisso*, *Daicel*, *Ueno* un *Hoechst* smagajai vainai, tādēļ jāpalielina par 175 %.
- (26) Uzņēmums *Nippon* ir pārkāpis Līguma 81. panta 1. punktu un EEZ līguma 53. panta 1. punktu laika posmā no 1978. gada 31. decembra līdz 1995. gada 30. novembrim. Tas ir ilgstoši pārkāpis noteikumus 16 gadu un 11 mēnešu laikā. Naudas soda sākuma summa, kas noteikta 22. punktā par smago vainu, tādēļ jāpalielina par 165 %.
- (27) Tādējādi Komisija uzņēmumam *Chisso* naudas sodu pamatsummas nosaka 18,315 miljonu EUR apmērā, *Daicel* – 18,315 miljonu EUR apmērā, *Hoechst* – 110 miljonu EUR apmērā, *Nippon* – 17,649 miljonu EUR apmērā un *Ueno* – 18,315 miljonu EUR apmērā.

Vainu pastiprinoši apstākļi

- (28) *Hoechst* vadošā loma kartelī un tā recidīvā rīcība tādēļ ir jāuzskata par vainu pastiprinošiem apstākļiem, kas pamato 30 % un 50 % palielinājumus attiecībā uz naudas soda pamatsummu.
- (29) *Daicel* kopā ar *Hoechst* bija karteļa virzītājspēks. Abi uzņēmumi bija nesalīdzināmi varenākie karteļa dalībnieki, kas aptvēra lielāko tirgus daļu un tiem bija kopīgas intereses. Fakts, ka *Hoechst* bija vadošā loma pārkāpuma izdarīšanā, nenozīmē, ka *Daicel* nav izdarījusi pārkāpumu. Tomēr Komisija atzīst, ka pārējie karteļa dalībnieki ir veikuši noteiktus pasākumus, lai īstenotu savus mērķus konkurences novēršanai. Ņemot vērā iepriekš minēto, naudas soda pamatsumma uzņēmumam *Daicel* jāpalielina par 30 %.
- (30) *Chisso* lietā attiecībā uz pārkāpumu nav vainu pastiprinošu apstākļu.
- (31) *Nippon* lietā attiecībā uz pārkāpumu nav vainu pastiprinošu apstākļu.
- (32) *Ueno* lietā attiecībā uz pārkāpumu nav vainu pastiprinošu apstākļu.

Vainu samazinoši apstākļi

- (33) *Hoechst* lietā attiecībā uz pārkāpumu nav vainu samazinošu apstākļu.
- (34) *Daicel* lietā attiecībā uz pārkāpumu nav vainu samazinošu apstākļu.
- (35) *Chisso* lietā attiecībā uz pārkāpumu nav vainu samazinošu apstākļu.
- (36) *Nippon* lietā attiecībā uz pārkāpumu nav vainu samazinošu apstākļu.
- (37) Atsaucoties uz *Ueno* lietu, Komisija par vainu samazinošu apstākli uzskatīs to, ka saskaņotās daudzumu kvotas netika realizētas praksē.

1996. gada iecietības paziņojuma piemērošana

- (38) Šajā gadījumā 2002. gada Iecietības paziņojums viennozīmīgi nav piemērojams. Robežšķautne starp 1996. gada un 2002. gada Paziņojumu piemērošanu *ratione temporis* ir noteikta 2002. gada Paziņojuma 28. punktā, kas skan šādi:

“No 2002. gada 14. februāra šis paziņojums aizstāj 1996. gada paziņojumu visos gadījumos, kas neviens uzņēmums nav vērsies Komisijā, lai izmantotu labvēlīgu pieeju, kas paredzēta šajā paziņojumā.”

- (39) Šajā lietā vairāki uzņēmumi, tai skaitā *Hoechst*, jau ir vērsušies Komisijā pirms šā datuma. Tādējādi 1996. gada Iecietības paziņojums paliek spēkā.
- (40) Saskaņā ar 1996. gada Iecietības paziņojuma B iedaļu Komisija piešķir *Chisso* sodanaudas samazinājumu 100 % apmērā, kas pretējā gadījumā tiktu piedzīta, ja uzņēmums nebūtu sadarbojies ar Komisiju.
- (41) Tādēļ Komisija uzņēmumam *Chisso* nekādu naudassodu neuzliek.

Būtiska naudassoda samazināšana ("D iedaļa": samazināšana no 10 % līdz 50 %)

- (42) Pienācīgi izvērtējot uzņēmuma *Hoechst* sadarbību atbilstoši 1996. gada Iecietības paziņojumam, Komisija saskaņā ar šā Paziņojuma D(2) iedaļas pirmo un otro ievilkumu tam piešķir naudas soda samazinājumu 50 % apmērā no naudassoda, kas tiktu uzlikts, ja uzņēmums nebūtu sadarbojies ar Komisiju.
- (43) Pienācīgi izvērtējot uzņēmuma *Nippon* sadarbību atbilstoši 1996. gada Iecietības paziņojumam, Komisija saskaņā ar šā Paziņojuma D(2) iedaļas pirmo un otro ievilkumu tam piešķir sodanaudas samazinājumu 40 % apmērā no naudassoda, kas tiktu uzlikts, ja uzņēmums nebūtu sadarbojies ar Komisiju.
- (44) Pienācīgi izvērtējot uzņēmuma *Daicel* sadarbību atbilstoši 1996. gada Iecietības paziņojumam un ņemot vērā procedūras stadiju, kad šī sadarbība notika, Komisija saskaņā ar šī Paziņojuma D(2) iedaļas pirmo un otro ievilkumu tam piešķir sodanaudas samazinājumu 30 % apmērā no naudassoda, kas tiktu uzlikts, ja uzņēmums nebūtu sadarbojies ar Komisiju.
- (45) Pienācīgi izvērtējot uzņēmuma *Ueno* sadarbību atbilstoši 1996. gada Iecietības paziņojumam, un ņemot vērā procedūras stadiju, kad šī sadarbība notika, Komisija saskaņā ar šī Paziņojuma D(2) iedaļas pirmo un otro ievilkumu tam piešķir naudas soda samazinājumu 25 % apmērā no naudas soda, kas tiktu uzlikts, ja uzņēmums nebūtu sadarbojies ar Komisiju.
- (46) Tādējādi, runājot par uzņēmumu sadarbību un ņemot vērā nosacījumus, kas noteikti 1996. gada Iecietības paziņojumā, naudassodi, kas uzliekami šā lēmuma adresātiem, jāsamazina šādi:
- a) *Chisso*: samazinājums 100 % apmērā,
  - b) *Daicel*: samazinājums 30 % apmērā,
  - c) *Hoechst*: samazinājums 50 % apmērā,
  - d) *Nippon*: samazinājums 40 % apmērā,
  - e) *Ueno*: samazinājums 25 % apmērā.

Maksātspēja

Chisso un Ueno argumenti

- (47) *Chisso* ir iesniedzis paziņojumu, ka uzņēmuma finansiālais stāvoklis pēdējos gados ir pasliktinājies, ko ir izraisījis smaga un ilgstoša ekonomiskā krīze Japānā vairāk nekā divdesmit gadu garumā, kā arī milzīgie izdevumi, kas radušies uzņēmumam *Chisso* sakarā ar Minamatas slimības izraisīto kaitējumu un seku likvidēšanu. Šajā paziņojumā, kas sniegts 2003. gada 10. jūnijā, *Chisso* tālāk paskaidro un apraksta savu nestabilo finansiālo stāvokli un sniedz Komisijai finanšu datus.
- (48) Komisija atzīmē, ka *Ueno* nav iesniedzis konsolidētos rādītājus. Pēc *Ueno* finansiālā stāvokļa pārbaudes, pamatojoties uz nekonsolidētajiem rādītājiem, Komisija secina, ka nav lietderīgi koriģēt naudas sodu *Ueno* gadījumā. Uzņēmuma nelabvēlīgā finansiālā stāvokļa ņemšana vērā būtu līdzvērtīga nepamatotu konkurences priekšrocību piešķiršanai uzņēmumiem, kas ir sliktāk pielāgojušies tirgus apstākļiem. Tā kā Komisija neuzliek naudas sodu uzņēmumam *Chisso*, tā argumenti ir neiederīgi.

Lēmums

- (49) Tādējādi naudassodi, kas uzliekami saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktu, ir šādi:
- Daicel Chemical Industries Ltd: 16,6 miljoni EUR
  - Hoechst AG: 99,0 miljoni EUR
  - The Nippon Synthetic Chemical Industry Co. Ltd: 10,5 miljoni EUR
  - Ueno Fine Chemicals Industry Ltd: 12,3 miljoni EUR
- (50) Uzskaitītajiem uzņēmumiem nekavējoties jāpārtrauc pārkāpumi, ciktāl tie nav līdz šim to izdarījuši. Tiem jāatturas no jebkādas darbības vai rīcības, kas šajā lietā tiek atzīta par pārkāpumu, kā arī no jebkādas darbības vai rīcības, kam ir līdzīgs mērķis vai sekas.
-